

СВІТОВА КРИЗА ЗАБОРГОВАНОСТІ

Ілляшенко Т.О., к.е.н., Павленко І.В., студент
Сумський державний університет

Однією з серйозних проблем функціонування глобальної фінансово-економічної системи є криза міжнародної заборгованості. Такі кризи починаються з того, що будь-яка країна або група країн оголошують про неможливість виплачувати свої зовнішні борги або про анулювання свого боргу. Якщо країна – боржник не має бажання погасити свою заборгованість, то домогтися відновлення виплат від неї досить складно, а найчастіше буває просто неможливо. У ролі позичальника виступає уряд іноземної держави, тому пред'явити та застосувати санкції до такого позичальника, які б могли застосовуватися для звичайного неплатника тієї чи іншої країни, неможливо. Коли окремі порушення в сфері міжнародного кредитування та запозичення приймають масовий характер, починається чергова криза світової заборгованості.

Визначимо причини, що призводять до кризи світової заборгованості. Зовнішні запозичення збільшують ресурси економічного розвитку, але за отримані кредити рано чи пізно потрібно розраховуватися. Загострення проблеми обслуговування зовнішнього боргу відбувається під впливом багатьох факторів, серед яких найважливішими є: надмірне зростання зовнішнього боргу країни; зменшення притоку довгострокових кредитів і зростання притоку короткострокових кредитів на ринкових умовах, в результаті чого відбувається зростання процентної ставки; труднощі в регулюванні платіжного балансу в результаті погіршення умов торгівлі; загальний спад виробництва або різке погіршення зовнішніх чинників (зміни цін, процентних ставок, обмінного курсу); втрата країною довіри іноземних кредиторів, що веде до зменшення обсягу кредитування; втеча капіталів з країни в результаті погіршення економічної та політичної ситуації.

Коли дію названих факторів призупинити неможливо, настає чергова криза світової заборгованості.

Однією з головних причин періодичної повторюваності міжнародної кризи заборгованості є наявність сильної мотивації щодо відмови від платежів за боргом суверенними боржниками. Якщо уряди-боржники приходять до висновку, що виконання всіх платіжних зобов'язань не забезпечує більше чистого припливу коштів у майбутньому, з'являється стимул відмовитись від частини або від усіх платежів за боргом, аби тільки уникнути відпливу ресурсів з країни.

Найбільші боржники держави світу показані в табл.1.

У 80-90-і роки були вироблені і застосовані на практиці різні механізми з вирішення або відстрочення проблеми боргової кризи. Прийняті за згодою кредиторів та боржників заходи, спрямовані на підтримку платоспроможності кредиторів у середній і довгостроковій перспективі, одержали назву реструктуризації (перегляду) боргу. Реструктуризація зовнішнього боргу ввібрала в себе різні заходи: скорочення боргу; перенесення платежів; взаємозалік або обмін в національній валюті одного боргу на інший; рекапіталізація.

Організацією, що займається питаннями кредитних відносин між

урядами, тобто питаннями офіційної заборгованості, є «Паризький клуб», у який країна-боржник подає свою справу на розгляд представників 17 урядів країн-членів ОЕСР перш, ніж будуть розроблятися двосторонні угоди з кожним окремим боржником. Зміна термінів погашення кредитів, наданих комерційними банками, відбувається в рамках «Лондонського клубу».

Таким чином, міжнародна заборгованість є гострою проблемою світової економіки. Економічне становище країни внаслідок глобалізації фінансових ринків дедалі більше залежить від зовнішніх джерел, необхідних для покриття дефіциту державного бюджету, внутрішнього інвестування, соціально-економічних реформ.

Таблиця 1

**Зовнішній борг деяких країн світу, млрд. дол.
(станом на 30.06 2011 р.) [1]**

№	Країна	Обсяг боргу(\$)	№	Країна	Обсяг боргу(\$)	№	Країна	Обсяг боргу(\$)
1	Європейський Союз	16080	14	Канада	1181	27	Польща	365,400
2	США	14710	15	Швеція	1016	28	Індія	316,900
3	Сполучене Королівство	9836	16	Гонконг	903,200	29	Туреччина	309,600
4	Франція	5633	17	Австрія	883,500	30	Мексика	279,800
5	Німеччина	5624	18	Норвегія	644,500	31	Угорщина	232,500
6	Японія	2719	19	Данія	626,900	32	Індонезія	223
7	Італія	2684	20	Греція	583,300	33	Об'єднані Арабські Емірати	151,800
8	Іспанія	2570	21	Португалія	548,300	34	Румунія	143,500
9	Ірландія	2357	22	Росія	538,600	35	Аргентина	132,500
10	Люксембург	2146	23	Китай	529,200	36	Ісландія	124,500
11	Бельгія	1399	24	Фінляндія	518	37	Казахстан	124,100
12	Швейцарія	1346	25	Південна Корея	398	38	Україна	123,400
13	Австралія	1302	26	Бразилію	396,200	39	Ізраїль	112,400

Але світова криза заборгованості може призвести до світової економічної кризи та падіння всієї світової економіки.

1 Country Comparison to the World [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2079rank.html?countryCode=&rankAnchorRow=#top>. – Назва з екрану

Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 22–24 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С.51-52.